

I myternes og moskusoksernes land

Notater fra en uge i Ammalortup Nunaa, august 1999

Af Keld Hansen

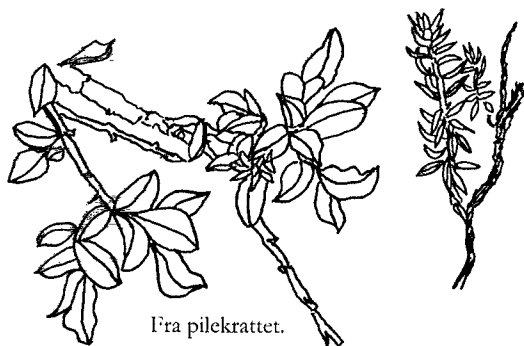
Myterne og stednavnet *Qallunaatsiaat Aasivii*, Nordboernes sommersted, havde lokket os ind i *Ammalortup Nunaa*. Lad os straks indrømme, at vi ikke fandt noget, der pegede i retning af nordboernes tilstedeværelse i området, selvom vi mener at have set godt efter. Hvad vi kan se på overfladen, er udelukkende grønlandske teltfundamenter eller teltpladser. Det blev imidlertid en uge i fantastiske omgivelser, hvor naturen bød på alt, hvad man forbinder med en arktisk sommer, når den viser sig fra sin bedste side, og vi fik da også nyregistreret en stor renjægerplads, som lokale rensdyrjægere synes at have benyttet i flere generationer. På de følgende sider har jeg plukket lidt hist og her i mine

dagbogsnotater, som forhåbentlig giver et indtryk af området.

Omkring søerne er der et rigt dyre- og planteliv. Moskusokser, rensdyr, ræve og harer, ænder, gæs, havlit, ryle, snespurv, ravn, laplandsværpling, islom og rødstrubet lom. Blandt insekterne

Arktisk stankelben, dansemyg og blågrå jordugle.

Fra pilekrattet.

blågrå jordugle, perlemorsfugl, stankelben, dansemyg og mitter. Og af den rige flora kan nævnes pil, dværgbirk, mosebølle, græsser, hedelyng, kæruld, hestehale, vibefedt, bregne, blåklokke, grøn l. post, sneensian, stor ensian, niviarsiaq, nukapiaraq, krybende ranunkel, blå potentil og rododendrum. Der har utvivlsomt været adskillige andre, men ovennævnte var, hvad vi alle var enige om.

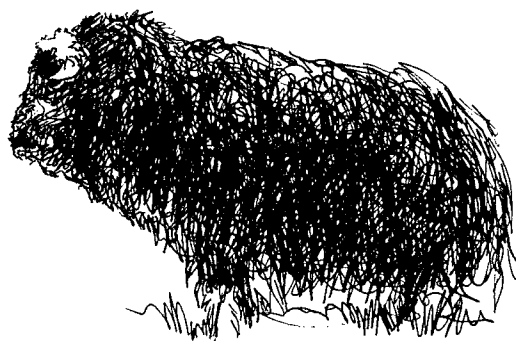
Den 2. august blev vi sat ned med en Sikorsky helikopter efter kun 10 minutters flyvning fra Kangerlussuaq, Sdr. Strømfjord i kraftig storm, så vi den

første nat havde svært ved at holde teltene til jorden. Men sent på aftenen lagde vinden sig noget, regnen holdt op, og himlen åbnede sig med et fantastisk lys og dramatiske skyformationer. – Næste dag flyttede vi derfor lejren ca. 1 km. mod nordvest, hvorefter vi gik over til den store renjægerplads, som på fredningskortet er angivet som nr. 12. Der er flere forskellige teltfundamenter, grave og kødgrave langs en stejl klippevæg.

Overalt hvor vi går, kan vi i pilekrattene samle meget fin moskusokseuld, hvor vi da også tager så mange totter, som vi synes vi har tid og tålmodighed til. Ved søen hoppede i dag en lille ryle rundt på stranden, og et ungt rensdyr fulgte i mange timer vores gøren og laden, tydeligt interesseret i, hvordan vi etablerede den nye lejr. Vi fisker forgæves efter ørred, men vandet i elve og søer er mælkehvidt af silt, så fiskene tilsyneladende ikke kan se en pilk eller spinner for sig. Skiftende vindstyrke med sol i flere timer, om dagen 16-18 grader, men mildest talt køligt i teltet om natten, hvor vinden kommer ind fra indlandsisen.

Den 4. august begav vi os med tegnemåle- og fotoudstyr samt mad til frokost og aften, afsted til renjægerpladsen. Men da vi nærmede os stedet, var der moskusokseflokk overalt, nogle med små kalve, og mange af de kæmpestore dyr lå i græsset og fordøjede. Vi vovede ikke at passere dem, men fra fjeldkarmen kunne vi i ærbødig afstand bl.a. se en stor tyr svømme i den kraftige strøm i elven for at komme over til de andre.

Over middag vendte vinden fra syd-øst til nord med høj sol og 19 graders varme i skyggen. En stor moskustyr

Moskusokse-tyrene kan veje op til 300 kilo.

med sit harem på fem køer og en lille kalv holdt siesta på landtangen tæt ved lejren. Vi begav os så over fjeldene til Ammalortoq søen i flot solskin og udsigt mod indlandsisen. Der hvor arkæologen Therkel Mathiassen i sin tid angav pkt. 7-8 og 9 på fredningskortet ved Ammalortoqs østlige del, fandt vi terrænet nærmest som et ørkenlandskab med sand, silt, sten og ler, hvor en lille flok moskusokser tilsyneladende slikkede salt. Ingen spor af mennesker, og søen, som efter sigende skulle vrimle med fjeldørreder, virkede helt død. Efter omkring 20 km. i vanskeligt terræn var vi tilbage ved lejren, efter hele eftermiddagen at være fulgt opmærksomt af to unge rener.

Den 5. august, let overskyet med opklaring ved 10-tiden. Ved renjægerpladsen var der stadig mange moskusokser, men på den modsatte side af elven, og et par store dyr på vores side luntede af, da de så os. Dyrenes veksler er meget tydelige i terrænet, især omkring deres svømme- og vadested ved elven. Er der en græskant i midten af »sporene«, er det moskusokser, mens de mere smalle er rensdyrenes.

Skotten Drummond Small, som deltog i »Scottish Botanical Expedition« i 1967 under ledelse af Dr. Hugh Simpson, havde dengang opmålt området, og selvom meget på de 32 år var overgroet med græsser og pilekrat, kunne de fleste teltfundamenter endnu ses, hvorfor vi kunne placere og nyregistrere de fleste. Vi badede i søen om aftenen, vandet 15 grader og luften 18, så det var til at holde ud.

Den 6. og 7. august tilbragte vi på renjægerpladsen med registrering, opmåling og fotografering. Moskusokserne var tæt ved lejren, men vi havde nu lært at omgås hinanden. En sort/grå ræveunge var fuldstændig ligeglad med vores tilstedeværelse, da den efter middagsluren gabte og strakte sig i græsset ved en klippe.

Moskusokserne vejer ved fødslen 10 kilo. Går det godt, 50 kilo efter 3 måneder, indtil det tredje år, hvor de kan veje 250-300 kilo. Der måtte i 1999 nedlægges 600 dyr i Kangerlussuaq-området. Heraf 40 til troføjægere, som betaler 10.000 kr. pr dyr til Grønlands Hjemmestyre.

Den 8. august kravlede jeg om morgenen op over fjeldvæggen for at se, hvad vores naboer foretog sig. Jeg fandt dem på en smuk og frodig eng med en lille næsten tilgroet sø. Mødrene og et

Teltfundament med forråds-kammer bygget op mod klippevæggen.

Over fjeldene på turen til Ammalortoq Søen førte to unge rener vej. De ventede på os i ærbødigt afstand på fjeldtoppe og i dalstrøg.

Fundament af teltruin med to rum og to indgange. Under græsset var kulturlaget omkring en halv meter.

par unge tyre tog et morgenbad, mens et par helt små kun turde at soppe. I sit natteleje, skrabet godt ind i den grønne skrænt, sov den største tyr længe, sandsynligvis fordi det var søndag. I ærbødig afstand satte jeg mig til at tegne dem, men da et par store dyr kom op mod mig for at se mine skitser, fandt jeg det klogest at fortrække.

Den 9. august var afrejsedag. Vi nedlagde lejren og havde alt pakket og klart, da Sikorsky-helikopteren kom brum-

mende. Den unge kvindelige grønlandske pilot kredsede et par gange rundt om renjægerpladsen, så vi kunne fotografere fra luften, og et kvarter efter var vi tilbage i civilisationen ved pølsevognen i Kangerlussuaq. – Vi foretrak dog et længe savnet fiskemåltid i restauranten.

Den store tyr sov længe søndag morgen i sin seng med en flot udsigt.

Når de er på vingerne er det vanskeligt at se, om det er islom eller rødstrubet lom.